

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
27006553	IES Xoán Montes	Lugo	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Bacharelato	Xeografía, Historia, Arte e Patrimonio de Galicia	2º Bac.	4	116

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	7
4.1. Concrecións metodolóxicas	17
4.2. Materiais e recursos didácticos	18
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	19
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	19
6. Medidas de atención á diversidade	20
7.1. Concreción dos elementos transversais	21
7.2. Actividades complementarias	22
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	22
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	23
9. Outros apartados	24

1. Introducción

A presente programación didáctica da materia de XEOGRAFÍA, HISTORIA, ARTE E PATRIMONIO DE GALICIA réxese polo Decreto 157/2022 do 15 de setembro que establece o currículo de Bacharelato para Galicia e pola Orde do 13 de febreiro de 2023 pola que se establece o currículo das materias optativas de bacharelato. Ademais, tívose en conta a Resolución do 6 de xuño de 2023 pola que se ditan Instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas obrigatorias e bacharelato no curso académico 2023/2024. Outros referentes normativos para a realización desta programación son:

- Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade.
- Orde do 25 de xaneiro de 2022 que actualiza a normativa de avaliación de educación secundaria obrigatoria e bacharelato en Galicia.
 - Orde do 26 de maio de 2023 pola que se desenvolve o Decreto 157/2022 do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia e se regula a avaliación nesa etapa educativa.
 - Recomendación do Consello Europeo do 22 de maio de 2018, relativa ás competencias clave para a aprendizaxe permanente.

Ademais, a presente programación seguirá as directrices fixadas no Proxecto Educativo de Centro e dende a materia colaborárase nos diferentes Plans de centro e normativas que se están a desenvolver (Plan Dixital, Plan Lector, PAT, etc)

Xeografía, Historia, Arte e Patrimonio de Galicia é unha materia optativa do Bacharelato de Humanidades e Ciencias Sociais que se imparte en 2º curso de BAC cunha asignación lectiva de 4 sesións semanais.

Tendo en conta o Decreto 79/2010 para o plurilingüismo do ensino non universitario en Galicia, esta materia impartirase en lingua galega. A NIVEL LINGÜÍSTICO é preciso notar que a maioría do alumnado do centro ten como lingua materna o castelán en detrimento do galego. Hai alumnado procedente de fóra da comunidade e do país que están exentos da materia de galego ao que se lle adaptará o material, cando sexa necesario, para facilitar a comprensión do mesmo.

Esta programación está deseñada para un grupo composto por 5 estudantes que se atopan con idades comprendidas entre os 17 e os 18 anos. A materia adáptase ao nivel de desenvolvemento do alumnado que se atopa nun estadio de operacións formais que lle permiten adentrarse nun razonamento abstracto e en distintas formas de aprendizaxe. Non debemos esquecer que a Universidade non constitúe un obxectivo final para todo o alumnado, de modo que esta materia debe contribuír dun xeito importante á formación cultural de todos eles, continúen con estudos posteriores ou se incorporen ao mundo laboral.

A MATERIA

O currículo de Xeografía, Historia, Arte e Patrimonio de Galicia complementa os coñecementos e as competencias que lle achegan ao alumnado nas materias de Historia de España, de Historia do Mundo Contemporáneo, de Xeografía e de Historia da Arte, polo que debe afondar no coñecemento crítico das especificidades históricas de Galicia en perspectiva comparada co resto do Estado español e co contexto mundial.

A selección de contidos desta materia atende á descrición dos procesos e dos fenómenos máis salientables da conformación xeográfica e histórica de Galicia, cun tratamento en profundidade das transformacións da época contemporánea ata o presente. A dita selección de contidos fomenta, tamén, a aplicación de técnicas de análise de fontes diversas e perspectivas interpretativas específicas das ciencias sociais, así como o estudo do pasado na aula e no contexto escolar, como estratexia de ensino e aprendizaxe que favoreza a comprensión crítica da multicausalidade histórica e das características da Galicia actual. Os referidos contidos organizan cronoloxicamente e tematicamente os aspectos económicos, sociais, político- institucionais e culturais que marcaron o devir histórico de Galicia.

O estudo desta materia debe fomentar a capacidade para contextualizar cronoloxicamente e espacialmente o espazo xeográfico e os feitos e procesos históricos, interrelacionando as variables económicas, políticas, sociais e culturais. Deste xeito, o alumnado será quen de analizar fontes diversas, sintetizando a información e elaborando interpretacións razoadas e multicausais, utilizando para iso tanto o material bibliográfico e as fontes escritas como os medios propios das tecnoloxías da información e da comunicación dixital.

O patrimonio artístico e cultural galego caracterízase pola súa riqueza, diversidade e extensión xeográfica, así como pola vinculación á paisaxe que o rodea. O estudo do seu patrimonio permite comprender que elementos materiais e inmateriais do seu acervo cultural son obxecto de protección, conservación e difusión consonte a normativa de referencia, tanto por parte das administracións públicas como por parte dos particulares. Porén, a materia de Xeografía, Historia, Arte e Patrimonio de Galicia, recoñece e pón en valor a inmensa riqueza do acervo artístico e cultural galego; unha maneira máis de contribuír ao mantemento do noso singularísimo patrimonio cultural ao longo

do devir xeracional, adecuando a difusión do coñecemento do propio aos estilos de aprendizaxe actuais.

CONTEXTO: O CENTRO

O IES Xoán Montes está situado no concello de LUGO, na zona central da provincia homónima. Trátase dun centro situado no medio urbano nun concello cunha poboación de 97.211 (IGE, 2022). É o terceiro municipio máis extenso de Galicia e está dividido en 54 parroquias. O centro está situado no casco histórico, sendo o único instituto intramuros da cidade. A contorna inmediata aporta numerosos recursos aproveitables a nivel didáctico, dende o punto de vista xeográfico e especialmente histórico e patrimonial.

O instituto conta na actualidade cuns 365 alumnos e alumnas neste curso entre a ESO e BAC e 41 docentes. Unha elevada porcentaxe de alumnado estranxeiro superior ao 20%, pertencentes a 17 nacionalidades diferentes. Respecto á situación socioeconómica e cultural do alumnado, podemos indicar que sitúase nun rango medio-baixo tanto no tocante a parámetros socioeconómicos como culturais. A actividade económica maioritaria adícase ao sector servizos. Aínda que o modelo familiar predominante é no que o alumnado convive cos dous proxenitores, é crecente o número de alumnado que vive cun único membro da familia.

A maioría do alumnado procede dos barrios próximos polo que o alumnado continúa a relación social tamén fóra do centro, ben é certo que algún alumno/a reside fóra do concello aínda que non é o caso do alumnado desta materia.

O edificio do centro educativo é un referente arquitectónico do estilo racionalista a nivel galego, deseñado por Eloy Maquieira proxectado en 1935. Na peculiar planta triangular ubícanse todas as dependencias do centro.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Analizar a diversidade natural de Galicia e a súa singularidade xeográfica dentro de España e Europa, a través da comparación de características comúns e específicas do relevo, o clima, a hidrografía e a biodiversidade.	2-3		2-4	1-3	12-32-40	4	1	
OBX2 - Interpretar o legado histórico de Galicia e a súa conexión coa historia mundial, sinalando as analoxías e singularidades da súa evolución nun contexto global cambiante, por medio da procura e o tratamento de información.	2-3	1	2-4	1-3	31-32-40	1-2-3		
OBX3 - Identificar e caracterizar os principais movementos artísticos galegos ao longo da historia, recoñecendo as relacións de influencia, préstamo, continuidade e ruptura que se producen entre eles, para comprender os mecanismos que rexen a evolución da historia da arte galega, identificando e contextualizando espacial e temporalmente as máis relevantes manifestacións artísticas de Galicia, analizando a súa contorna social, política e cultural.	3	1		1-2-3	32-40	1-2-3		1-2-31
OBX4 - Coñecer e valorar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, analizando exemplos concretos do seu aproveitamento e as súas funcións, para contribuír á súa conservación e promoción como elemento conformador da identidade individual e colectiva, e como dinamizador da cultura e da economía.	3-4	1		1-3	32-40	1-2-3		1-2-31
OBX5 - Integrar a perspectiva de xénero no estudo da materia, analizando o papel que ocuparon a muller e a imaxe que dela se deu nas diferentes etapas históricas e movementos artísticos de Galicia, para promover a igualdade efectiva entre mulleres e homes.					31-40	1-2-3		

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX6 - Valorar o significado histórico da idea de progreso e as súas repercusións sociais, ambientais e territoriais na evolución xeográfica, artística e histórica, a través do uso de métodos cuantitativos e da análise multifactorial do desenvolvemento económico, os ritmos de crecemento e a existencia de distintos modelos e sistemas, valorando a situación actual de Galicia nos parámetros indicadores de progreso económico e social e adoptando un compromiso activo coa sostibilidade e a defensa dos dereitos sociais.			3-4-5	1-3	20	4	1-2	
OBX7 - Recoñecer e valorar a diversidade identitaria de Galicia, por medio do contraste da información e a revisión crítica de fontes, tomando conciencia do papel que xoga na actualidade, para respectar os sentimentos de pertenza e as normas e símbolos que establece o noso marco común de convivencia.		3			31	1-2		

Descrición:

As competencias clave sociais e cívicas, e de conciencia e expresións culturais reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios á xeografía, á historia e a arte de Galicia. Ademais, as competencias lingüística, dixital e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. O traballo competencial matemático e en ciencias e tecnoloxía tratarase moi especialmente a través das ciencias auxiliares da xeografía e da historia, como a estatística ou os métodos numéricos aplicados ás ciencias sociais. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais da competencia (saber ser) e na de coñecemento procedemental, potenciando deste xeito no alumnado as actitudes e as capacidades de investigación con criterio científico e metodolóxico, tolerancia, sentido crítico, predisposición ao diálogo, asunción de responsabilidades compartidas, respecto polo patrimonio cultural e ambiental de Galicia, e compromiso coa súa preservación e posta en valor. O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando distintos ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade.

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	O Patrimonio cultural de Galicia.	O Patrimonio cultural en Galicia. Conservación do patrimonio. O rexistro de Bens de interese cultural. Tipoloxía e Normativa. A conservación, posta en valor, fomento e difusión dos Bens do patrimonio de Galicia. Función social do patrimonio.	5	8	X		
2	A Prehistoria e Historia antiga de Galicia	Prehistoria de Galicia. A conquista romana. O Reino suevo. Galicia na Idade Media: crises baixomedievais, as guerras irmandiñas. Características da sociedade feudal galega.	10	12	X		

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
3	A Galicia medieval	As imaxes e a súa representación simbólica. Arte da Prehistoria en Galicia. A cultura castrexa. Arte romana. Arte prerrománica. Suevos e Visigodos. Arte Románica. O Románico no Camiño de Santiago. Arte Gótica: unha cultura urbana.	10	12	X		
4	Galicia no Antigo Réxime (séculos XVI a XVIII)	Sociedade. Economía. O Renacemento. A diversidade do Barroco. Barroco compostelán. Neoclasicismo. O urbanismo academicista. Institucións políticas. Real Audiencia, Xuntas do Reino. A Ilustración en Galicia.	10	10	X		
5	Galicia no S.XIX. O paso ao réxime liberal	A guerra contra Francia. Absolutismo e o estado liberal. Economía e estrutura demográfica na Galicia do S.XIX. O proceso desamortizador. Galicia na Restauración: as quendas e o fenómeno do caciquismo.	10	10		X	
6	Da Restauración á Guerra Civil (1874-1936)	A crise da Restauración en Galicia. Economía e evolución demográfica no primeiro terzo do século. O éxodo ultramarino, auxe da burguesía e transformacións na estrutura económica. Evolución política desde o Rexionalismo ata a xeración das Irmandades. A II República e o primeiro Estatuto de autonomía de Galicia. Primeiras formas de participación feminina en política. Arte galega do S. XIX. Os novos materiais: historicismo e eclecticismo. Escultura do Rexurdimento. Pintura: do Romanticismo ao Realismo.	5	8		X	
7	Galicia durante a Guerra civil e o Franquismo. (1936-1975).	A sublevación militar, bandos e a guerra en Galicia. Consecuencias: a posguerra. Economía autárquica no primeiro franquismo. Os anos do desenvolvemento. Os últimos anos do franquismo. Arquitectura do S.XX e XXI.	10	10		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
7	Galicia durante a Guerra civil e o Franquismo. (1936-1975).	Funcionalismo do Movemento Moderno e arquitectura orgánica. As vangardas nas artes plásticas. Escultura e pintura no S.XX. Os novos medios: a fotografía e o cine en Galicia.	10	10		X	
8	Galicia na transición e a Democracia. (1976-2022)	A Constitución de 1978. O proceso autonómico: O Estatuto de autonomía de Galicia de 1981. A integración na U.E.: O Euro. Transformacións sociais, económicas, culturais e políticas: a construción do Estado do Benestar. Os avances sociais no respecto na diversidade étnica e na igualdade de xénero. Lexislación para a igualdade de 2007. Os desastres ecolóxicos: O caso do "Prestige". A crise económica de 2007. A crise de 2020: A pandemia do "Covid-19".	10	10		X	
9	O medio físico. Formación do relevo galego.	Distinguir as singularidades do espazo xeográfico galego, situando e analizando as súas unidades de relevo,	5	8			X
10	O medio físico de Galicia: clima, hidrografía e formas de hábitat.	Distinguir as singularidades do espazo xeográfico galego, situando e analizando as súas variantes climáticas, cuncas fluviais e paisaxes naturais.	5	8			X
11	A poboación e os sectores produtivos de Galicia	Analizar a demografía e a súa problemática. Desequilibrios e envellecemento. O espazo rural e as actividades do sector primario.	10	10			X
12	O espazo xeográfico e as actividades económicas	PAC e PPC. A industria, factores e problemática actual. Terciarización da economía en Galicia. Economía dixital e globalización.	10	10			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	O Patrimonio cultural de Galicia.	8

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA6.1 - Coñecer o concepto de patrimonio cultural de Galicia e a súa categorización.	Describe, exemplifica e analiza o concepto e a importancia da protección do patrimonio cultural en Galicia.	TI	100
CA6.2 - Entender e valorar os principios de conservación, posta en valor, fomento e difusión dos bens integrantes do patrimonio cultural de Galicia.	Describe e analiza as creacións do patrimonio cultural en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.		
CA6.3 - Coñecer as liñas fundamentais de posta en valor do patrimonio cultural galego e valorar o seu significado e implicacións socioeconómicas.	Explica e analiza as concepcións estéticas e as características esenciais do patrimonio cultural en Galicia, valorando a súa función social, especificando o papel da sociedade e as súas relacións.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O patrimonio cultural en Galicia. Principios esenciais da normativa específica sobre o patrimonio cultural de Galicia. Patrimonio material e inmaterial. Os bens declarados de interese cultural e as súas categorías. O Rexistro de bens de interese cultural - A conservación, posta en valor, fomento e difusión dos bens integrantes do patrimonio cultural de Galicia: axentes, problemática e logros. - Os camiños de Santiago. O Sistema galego de museos. O Plan de catedrais. Parques e centros arqueolóxicos (intervención en castros, dolmens e petróglifos). O patrimonio industrial. Bens patrimonio da UNESCO.

UD	Título da UD	Duración
2	A Prehistoria e Historia antiga de Galicia	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Recoñecer e valorar os procesos máis significativos para a formación histórica da identidade de Galicia, coñecendo a cronoloxía dos feitos culturais da prehistoria galega, as principais estacións arqueolóxicas e as características principais dos achados m	Describe e comprende a evolución da prehistoria e a cultura castrexa e coñece os principais depósitos arqueolóxicos.	TI	100
CA2.2 - Explicar as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e o mundo megalítico.	Explica e identifica as diferenzas entre a estrutura económica, social e cultural do Paleolítico e do Neolítico, analizando o megalitismo en Galicia.		
CA2.3 - Explicar a función social, ritual, relixiosa e xerarquizadora da arte prehistórica en Galicia, especificando o papel desenvolvido pola sociedade, especialmente no que respecta ao rol da muller nas comunidades prehistóricas.	Explicar a función social, ritual, relixiosa e xerarquizadora da arte prehistórica en Galicia.		

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Explicar o fenómeno coñecido como romanización, os novos usos sociais e económicos, e a articulación viaria do territorio.	Explica e identifica a globalidade do fenómeno coñecido como a romanización, os novos usos sociais e económicos, e a articulación viaria do territorio.		
CA2.5 - Recoñecer as características esenciais das culturas castrexa e romana, relacionándoas co seu respectivo contexto histórico, artístico e cultural.	Recoñecer as características esenciais das culturas castrexa e romana,		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Prehistoria de Galicia. Primeiras pegadas do ser humano en Galicia: Paleolítico. Grandes depósitos de Portomaior, Arbo, as Gándaras de Budiño e a cova Eirós en Triacastela. O Home de Cromagnon: depósito de Cova da Valiña en Castroverde. Función da arte pr - O Megalitismo e a Idade dos Metais: dolmen de Axeitos, dolmen de Dombate e lapa de Gargantáns. - A cultura castrexa: os castros de Santa Tegra, San Cibrán de Las e Elviña. Escultura e ourivaría castrexa: torque de Burela, casco de Leiro, cabeza de Rubiás e guerreiro de Armeá. - A civilización romana: a conquista, o proceso de romanización, os trazos principais dos castros romanizados a través do Castro de Viladonga ou do Castro de Baroña. Características principais da cidade romana, o exemplo de Lugo. A arquitectura relixiosa ta

UD	Título da UD	Duración
3	A Galicia medieval	12

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Analizar a pegada da monarquía sueva, o seu ámbito territorial e a súa organización, e explicar as circunstancias que a levaron a verse dominada polos visigodos.	Analizar a pegada da monarquía sueva, o seu ámbito territorial e a súa organización, e explicar as circunstancias que a levaron a verse dominada polos visigodos.	TI	100
CA3.2 - Recoñecer e explicar as concepcioñs estezticas e as características esenciais da arte prerrománica, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	Define o concepto da arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en Galicia. Describe e identifica as características xerais das manifestacións artísticas do prerrománico en Galicia.		
CA3.3 - Analizar os fundamentos xeopolíticos da mudante estrutura dos reinos peninsulares en permanente dialéctica con Al-Andalus e o papel representado polo territorio galego.	Entender os fundamentos xeopolíticos da mudante estrutura dos reinos peninsulares en permanente dialéctica con Al-Andalus e o papel representado polo territorio galego.		
CA3.4 - Entender a evolución dos tempos medievais cara ao restablecemento das producións artesanais e os intercambios comerciais, baixo os parámetros dunha sociedade fondamente estamental.	Entender a evolución dos tempos medievais cara ao restablecemento das producións artesanais e os intercambios comerciais, baixo os parámetros dunha sociedade fondamente estamental.		

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.5 - Comprender a xénese e articulación do Camiño de Santiago e a súa importancia política, social relixiosa e económica.	Comprender a xénese e articulación do Camiño de Santiago e a súa importancia política, social relixiosa e económica.		
CA3.6 - Reconocer as concepcións estezticas e as características esenciais da arte romaźnica en Galicia en relación co contexto histórico e cultural da mesma, explicando a función da arte romaźnica e o papel dos mosteiros (Cluny e Císter).	Describe as características e a función das igrexas e dos mosteiros na arte románica. Relaciona o Camiño de Santiago e a súa importancia relixiosa coa arte románica e o desenvolvemento de Santiago.		
CA3.7 - Reconocer e explicar as concepcións estezticas e as características esenciais da arte goźtica, en relación co seu contexto histórico e cultural, estudando o papel das ordes mendicantes.	Describe e analiza as características e a evolución da arte gótica en Galicia e especifica os cambios introducidos respecto á románica.		
CA3.8 - Analizar as mudanzas baixomedievais: crise demográfica, economía urbana, rol da muller, conflitos sociais e guerras irmandiñas, a pacificación do territorio e a nova administración implantada polos Reis Católicos.	Coñecer as mudanzas baixomedievais: crise demográfica, economía urbana, rol da muller, conflitos sociais e guerras irmandiñas, a pacificación do territorio e a nova administración implantada polos Reis Católicos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O dominio suevo, avances na cristianización e integración na monarquía visigoda. - A arte prerrománica. Características xerais. A arquitectura visigótica en Galicia: Santa Comba de Bande. - Galicia na Idade Media: Características da sociedade feudal galega, integración no reino astur-leonés; primeira acepción de Galicia como Reino e o seu mantemento honorífico ao longo do Antigo Réxime. Expansión artesanal, comercial e urbana arredor dos cam - Configuración e desenvolvemento da arte romaźnica. Igrexas e mosteiros. Iconografía romaźnica. Santo Estevo de Ribas de Sil, Santa Cristina de Ribas de Sil e Santa Mariña de Ferreira de Pantozn. - Primeiro Romaźnico. Basílica de San Martínzo de Mondonzedo. - Romaźnico pleno: catedral de Santiago. Santa Mariña de Cambre, Santa Mariña do Campo, igrexa de Santiago en A Coruña, colexiata de Santa Mariña de Sar, igrexa de Vilar de Donas, San Nicolazs de Portomarizn, catedral de Ourense. Fachada de Praterižas, Pož - Tardorromaźnico. Arquitectura do Cízster. San Lourenzo de Carboeiro, mosteiro de Santa Mariña de Oseira e mosteiro de Santa Mariña de Armenteira. - Achega da arte goźtica, expresiozn dunha cultura urbana. Catedral e arquitectura civil. A escultura goźtica: poźtico da catedral de Tui, porta do Colexio de San Xerome e sepulcro de Fernažn Peres de Andrade "O Boo". - As ordes mendicantes: San Domingos de Bonaval, San Domingos de Pontevedra e San Francisco de Betanzos. - Mudanzas baixomedievais: crise demográfica, economía urbana, conflitos sociais e guerras irmandiñas; pacificación do territorio e nova administración implantada polos Reis Católicos. As mulleres na Idade Media.

UD	Título da UD	Duración
4	Galicia no Antigo Réxime (séculos XVI a XVIII)	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.1 - Analizar e explicar os cambios estruturais producidos en Galicia durante o Antigo Réxime no contexto peninsular e europeo, describindo as principais institucións galegas da Idade Moderna: Xunta do Reino de Galicia, Real Audiencia, Real Intendencia e conce	Describe e identifica as principais institucións da Galicia do Antigo Réxime, as súas funcións e a súa evolución histórica.	TI	100
CA4.2 - Estudar as características da sociedade estamental galega do Antigo Réxime e a situación social da muller.	Describe e analiza cun relato crítico ás estruturas sociais e a situación social da muller no Antigo Réxime.		
CA4.3 - Explicar as peculiaridades do intenso crecemento da demografía galega na Idade Moderna, a pronta superación da crise do século XVII e o forte crecemento experimentado no século XVIII.	Explica e analiza as características da expansión demográfica e económica dos séculos XVII e XVIII, comparándoas co contexto ibérico e europeo da época.		
CA4.4 - Analizar a estrutura xeral do sistema produtivo do Antigo Réxime, de base agraria e economía de subsistencia, explicando as claves de acumulación de capital necesarias para o desenvolvemento comercial e manufactureiro.	Identifica e describe as características do desenvolvemento da economía galega no Antigo Réxime.		
CA4.5 - Recoñecer e explicar as concepcións esteéticas e as características esenciais da arte do Renacemento e do Barroco en relación co contexto histórico e cultural, a unidade e diversidade do Barroco e o uso da linguaxe artística ao servizo do poder civil	Recoñece e explica as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento e do Barroco		
CA4.6 - Analizar a pegada da Ilustración na Galicia do Antigo Réxime, coñecendo as iniciativas protoindustriais (transformacións nos sectores do curtume, a pesca e a metalurxia), o exemplo de Sargadelos, o comercio interior e exterior (intercambios con América) e	Identifica e analiza a economía de base agraria, as manufacturas artesanais e as transformacións industriais. O comercio interior e exterior e o Arsenal de Ferrol. O reformismo e o papel das academias		
CA4.7 - Recoñecer e explicar as concepcións esteéticas e as características esenciais do Neoclasicismo e a influencia do pensamento ilustrado na arte.	Recoñecer as concepcións estéticas e as características esenciais do Neoclasicismo e a influencia do pensamento ilustrado na arte.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O éxito dunha sociedade tradicional: demografía galega no Antigo Réxime. - Actividades económicas: economía de base agraria; a expansión do millo e da pataca, os foros, manufacturas artesanais e iniciativas protoindustriais (transformacións nos sectores do curtume, a pesca e a metalurxia); exemplo de Sargadelos; comercio interior - A sociedade galega durante a Idade Moderna: elites (nobreza absentista e fidalguía rendista), campesiñado, os diversos sectores do clero, comerciantes e artesáns. Formas de vida e mentalidades colectivas dos grupos sociais. O papel da muller. - Institucións políticas do Antigo Réxime: Real Audiencia, Xunta do Reino, corrixidores e intendentes. - A arte renacentista. Patróns e artistas. Iconografía na arquitectura do século XVI. Comentario de obras de arte do renacemento en Galicia. Colexio de Nosa Señora da Antiga de Monforte, Hospital Real de Santiago e Pazo de Fonseca. Estatuas da fachada do m

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Barroco compostelán. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Comentario de obras de arte do barroco en Galicia. Obras de Domingo de Andrade, Fernando de Casas, Simo - Ilustración en Galicia: ensino, ciencia, pensamento e cultura letrada. O Padre Feijoo e Frei Martín Sarmiento. - Neoclasicismo. Enxenxeiros técnicos na arquitectura do neoclasicismo en Galicia, o arsenal de Ferrol. Estilo academicista. Comentario de obras de arte do Neoclasicismo en Galicia. Obras de Domingo Lois Monteagudo. Pazo de Raxoi, fachada da Acibechariça,

UD	Título da UD	Duración
5	Galicia no S.XIX. O paso ao réxime liberal	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.1 - Caracterizar as grandes correntes ideolóxicas e os movementos sociopolíticos que propiciaron a evolución histórica da Galicia contemporánea, desde unha sociedade rexida baixo o predominio dos grupos sociais tradicionais ata o triunfo do liberalismo.	Identifica e describe os principios ideolóxicos e os problemas que influíron na evolución da organización política da sociedade galega do S. XIX.	TI	100
CA5.2 - Explicar a arquitectura do proceso político e institucional ideado por Cánovas del Castillo e a súa aplicación en Galicia, as súas fortalezas e debilidades e os rasgos esenciais do Rexurdimento.	Describe e analiza o funcionamento real do sistema político da Restauración.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Absolutistas e liberais: guerra contra Francia; o papel da Igrexa. O problema carlista e a expansión do liberalismo nas cidades durante o reinado de Fernando VII. Implantación da nova estrutura político-administrativa e institucional do Estado liberal en - O difícil tránsito da sociedade e a demografía galega cara á modernidade: esgotamento do complexo agrario e crise das manufacturas domésticas na primeira metade do século XIX; desaxustes demográficos e comezos da emigración masiva a América. - O desigual balance do proceso desamortizador. Permanencias no mundo rural e os cambios lentos nas vilas e cidades: devalar das vellas elites rurais e formación dunha pequena burguesía comercial de orixe foránea. - O neoclasicismo. Enxeñeiros técnicos na arquitectura do neoclasicismo en Galicia. Estilo academicista. - Arte galega do século XIX: arquitectura do século XIX. Impacto dos novos materiais: historicismo e eclecticismo. Obra de Jenaro de la Fuente. Nacemento do urbanismo moderno. Homoxenización de modelos e creación dos barrios obreiros. Escultura do Rexurdime

UD	Título da UD	Duración
6	Da Restauración á Guerra Civil (1874-1936)	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.3 - Describir as dificultades do tránsito dunha economía e unha estrutura demográfica tradicionais cara á modernidade, estudando as características da industrialización, da expansión comercial e da modernización agraria na Galicia contemporánea e os conflitos	Describe e analiza as características da evolución económica e social na Galicia do primeiro terzo do S.XX, e os conflitos sociopolíticos derivados deses cambios estruturais.	TI	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Galicia na Restauración: as quendas e o fenómeno do caciquismo. Redes clientelares dos partidos dinásticos como mecanismo de exercicio do poder; organizacións políticas dos novos grupos sociais; mobilización agrarista do campesiñado. - Galicia no camiño da modernización (1874-1936). Unha sociedade en cambio: evolución demográfica e éxodo ultramarino; características e consecuencias da emigración de retorno. Auxe da burguesía industrial e comercial; proletarización do campesiñado; desapa - Crise do sistema político da Restauración. Evolución política de Galicia desde o Rexionalismo ata a xeración das Irmandades: organizacións políticas; autonomismo, Estatuto de 1936. O Nacionalismo galego: Afonso Daniel R. Castelao. Polarización da sociedade

UD	Título da UD	Duración
7	Galicia durante a Guerra civil e o Franquismo. (1936-1975).	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.6 - Caracterizar a realidade da etapa dos plans de desenvolvemento coas súas transformacións económicas e sociais e estudando o papel da muller na etapa franquista.	Describe e analiza a pegada das políticas de desenvolvemento en Galicia: transformacións económicas e sociais, salientando o papel da muller, e as consecuencias dos plans de desenvolvemento.	PE	20
CA5.4 - Comprender a evolución política de Galicia durante a Segunda República e o comezo da Guerra Civil, analizando os cambios acaecidos no rol social e institucional da muller no período republicano.	Comprende a evolución política de Galicia durante a Segunda República e o comezo da Guerra Civil	TI	80
CA5.5 - Coñecer as características esenciais da posguerra e a economía autárquica propia do primeiro franquismo.	Analiza e describe a posguerra: fame, racionamento e estraperlo; consecuencias económicas e sociais da política autárquica durante o primeiro franquismo.		
CA5.7 - Analizar o Tardofranquismo estudando a inestabilidade política, os apoios e as oposicións ao réxime.	Identifica e analiza as características do franquismo na súa evolución no tempo, especificando as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.8 - Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura e as artes plásticas nos séculos XIX e XX en Galicia.	Identifica as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura e as artes plásticas nos séculos XX en Galicia.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Arquitectura do Século XX en Galicia. Renovación da linguaxe arquitectónica: funcionalismo do movemento moderno e arquitectura orgánica. Fenómeno das vangardas nas artes plásticas en Galicia. Vangardas e novos medios: a fotografía e o cine en Galicia. Com - Escultura do século XX en Galicia: obras de Francisco Asorey, Xosé Eiroa, Xoaquín Pinheiro, Camilo Otero, Xosé Mariña Acunza, Eduardo Parrado e Cristino Mallo. - Pintura do século XX en Galicia. Obra pictórica de Colmeiro, Laxeiro, Arturo Souto, Fernando Álvarez de Sotomayor, Luis Seoane, Eugenio Granell, Tino Grandizo, Mariña Antonia Dans, Maruxa Mallo, Manuel Abelenda, Isaac Díaz Pardo, Menchu Lamas, Francis - Posguerra: fame, racionamento e estraperlo; consecuencias económicas e sociais da política autárquica durante o primeiro franquismo. - Anos do desenvolvemento: transformacións económicas e sociais; consecuencias dos plans de desenvolvemento en Galicia. Tardofranquismo: inestabilidade política, apoios e oposición ao réxime. A muller na etapa franquista.

UD	Título da UD	Duración
8	Galicia na transición e a Democracia. (1976-2022)	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.8 - Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura e as artes plásticas nos séculos XIX e XX en Galicia.	Recoñecer as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura e as artes plásticas nos séculos XX en Galicia.		
CA5.9 - Describir o proceso autonómico en Galicia, identificando as características do Estatuto de Autonomía no marco da Constitución de 1978, analizando a estrutura e os principios que regulan a organización política e territorial do Estado español nas comunidades	Analiza e describe as mudanzas estruturais na construción dunha sociedade democrática, participativa e comprometida coa preservación da nosa identidade cultural e da riqueza ambiental	TI	100
CA5.10 - Coñecer o impacto do ingreso na Unión Europea en Galicia, as súas fortalezas e as súas debilidades.	Analiza e explica o marco institucional e internacional da Galicia actual, valorando a democratización, o desenvolvemento económico e o estado do benestar alcanzados desde os anos 80 do pasado século		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A realidade galega actual: proceso autonómico e consecución do Estatuto no contexto da transición á democracia en España. Evolución política da Galicia autonómica; construción dunha administración propia desde 1977 á

Contidos
- actualidade. - Integración na Unión Europea e novos retos sociais e económicos: consecuencias estruturais para os sectores produtivos e para a sociedade galega. Cambios sociais, económicos e culturais: construción do Estado de benestar e posta en valor dos propios recur

UD	Título da UD	Duración
9	O medio físico. Formación do relevo galego.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Distinguir as singularidades do espazo xeográfico galego, situando e analizando as súas unidades de relevo.	Distingue as singularidades do espazo xeográfico galego, situando e analizando as súas unidades de relevo	TI	100
CA1.4 - Describir e reflectir nun mapa a singularidade das paisaxes naturais de Galicia e relacionar o medio natural coa actividade humana.	Localiza nun mapa a singularidade das paisaxes naturais de Galicia e relacionar o medio natural coa actividade humana.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Características físicas do territorio galego: formación do relevo, unidades xeomorfolóxicas, acción erosiva e tipos de solo.

UD	Título da UD	Duración
10	O medio físico de Galicia: clima, hidrografía e formas de hábitat.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Distinguir as variantes climáticas galegas, sinalando os elementos e os factores que as conforman.	Describe e compara as variantes climáticas de Galicia, analizando os factores e os elementos característicos destes a través de mapas de tempo, gráficas climáticas.	TI	100
CA1.3 - Describir a biodiversidade, solos e a rede hídrica e analizar o aproveitamento destes recursos.	Identifica a biodiversidade, solos e os recursos hídricos e relaciónaos coas súas posibilidades de aproveitamento sustentable.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Coñecemento das ferramentas e dos métodos propios da ciencia xeográfica. Análise de planos, mapas e representacións gráficas. Dominio do concepto de espazo xeográfico.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Variantes climáticas de Galicia e factores que as determinan. Uso de webs e aplicacións móbiles. - Rede hidrográfica de Galicia. - Paisaxes naturais galegas. Biodiversidade, ecosistemas, espazos naturais protexidos. Políticas ambientais.

UD	Título da UD	Duración
11	A poboación e os sectores produtivos de Galicia	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Analizar a realidade demográfica galega e a súa evolución histórica, comprendendo os factores que a determinan e a cuestión do avellentamento poboacional, identificando as redes urbanas de Galicia.	Identifica e analiza os problemas demográficos e urbanos, coa metodoloxía que lle é propia.	TI	100
CA1.6 - Identificar o espazo rural e as actividades do sector primario (agricultura e gandaría).	Identifica e coñece as actividades propias no espazo rural, así como a súa modernización agropecuaria de Galicia ao longo do S. XX e a entrada na UE con os PAC.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A demografía de Galicia. Evolución histórica e realidade actual. - Distribución territorial da poboación. Desequilibrios entre a costa e o interior. Envellecemento e despoboamento rural. - Movementos naturais de poboación. Migracións: razóns estruturais e conxunturais. - Espazo urbano de Galicia. O eixe atlántico, a función das vilas como modelos sostibles.

UD	Título da UD	Duración
12	O espazo xeográfico e as actividades económicas	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
-------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.7 - Apreciar a importancia do mar na economía e na sociedade galegas e a industrialización do sector, así como os problemas e as oportunidades da explotación forestal.	Apreciar a importancia do mar na economía e na sociedade galegas e a industrialización do sector.	TI	100
CA1.8 - Recoñecer os factores da industria en Galicia, describindo os eixes de desenvolvemento industrial e identificando as liñas mestras da problemática industrial galega.	Recoñecer os factores da industria en Galicia, describindo os eixes de desenvolvemento industrial		
CA1.9 - Analizar a terciarización da economía galega, utilizando as fontes dispoñibles na rede, coñecendo as pautas do seu desenvolvemento e os seus sectores.	Investiga sobre a terciarización da economía galega, utilizando as fontes dispoñibles na rede		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O espazo rural e agrario. Transformacións das actividades agropecuarias. Pesca e acuicultura. Política comunitaria: a política agraria común (PAC) e a política pesqueira común (PPC) - Fontes de enerxía e espazo industrial galego. Proceso de industrialización en Galicia. Sectores industriais en Galicia. - Terciariización da economía galega. Transportes: eixes de fluxo comercial. Turismo, economía dixital e globalización.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Levaranse a cabo estratexias metodolóxicas de carácter motivador, que estimuen o interese do alumnado polos temas tratados na área. Por tanto, a metodoloxía empregada na materia será activa e participativa, favorecendo un enfoque competencial que permita aplicar os coñecementos con eficacia a situacións reais e sexan transferibles no futuro nunha aprendizaxe permanente do alumnado.

Pola súa parte, o profesorado despregará os recursos didácticos necesarios que permitan desenvolver os contidos propios da materia, relacionados coas competencias clave e cos criterios de avaliación, para poder acadar así os obxectivos do currículo. As situacións de aprendizaxe deseñadas para o seu desenvolvemento nesta materia de Historia do Mundo Contemporáneo, incorporarán tarefas que contextualizan as aprendizaxes e que permiten avanzar en máis dunha competencia ao mesmo tempo.

O profesorado buscará situacións próximas ao alumnado para que este poida aplicar en diferentes contextos os saberes básicos que conforman cada unha das competencias clave. Creará contextos e situacións que representen retos para o alumnado, que os invite a cuestionarse os seus saberes actuais, que os obrigue a ampliar a súa perspectiva e a contrastar o seu parecer, a xustificar e a interpretar con rigor.

En definitiva, na aula combinarase a explicación teórica por parte do profesorado á hora da presentación os conceptos máis complexos e a problemática xeral dos procesos e realidades a explicar (mapas conceptuais, fotografías, presentacións, vídeos, textos, mapas, gráficas, estatísticas) coa participación constante do alumnado na construción dos coñecementos a partir dos materiais de traballo (libro de texto ou os materiais diversos proporcionados/apuntados polo profesorado) nunha tarefa dirixida e orientada polo profesorado. Con isto intentarase evitar unha excesiva memorización de contidos, pero sen renunciar, como complemento, a unha aprendizaxe significativa.

Será unha metodoloxía dirixida a implicar ao alumnado na aprendizaxe para que adquiran as habilidades que lles permitan comprender o mundo no que viven, construír a súa propia identidade, que poidan interactuar en situacións variadas e para que continúen aprendendo grazas á transferencia de aprendizaxes.

As áreas impartidas facilitan dar unha aplicación práctica aos temas, partindo no posible do seu contorno inmediato, da realidade que o alumnado coñece, evitando que lles resulte afastado ou carente de interese. Seguindo unha aprendizaxe construtiva os contidos traballaranse gradualmente, priorizando nalgunhas ocasións actividades de tipo máis procedemental, especialmente no comezo de curso para asegurar unhas bases sólidas para o resto do curso.

Potenciaranse as estratexias de busca e tratamento da información tanto escrita (prensa, manuais, etc) como

audiovisual (medios de comunicación, vídeos, etc) potenciando unha aprendizaxe significativa. Fomentárase o uso de técnicas propias da disciplina mediante o uso e contraste de fontes históricas, interpretación da información, argumentación histórica, relevancia, causas e consecuencias, cambio e continuidade, perspectiva histórica nas narrativas sobre o pasado.

En cada unidade comezase sempre por explorar os coñecementos previos sobre o tema: tormentas de ideas, preguntas na aula... para conectar coa experiencia propia e coa actualidade buscando a interrelación do pasado e presente. A continuación dase a coñecer os obxectivos, as tarefas e os criterios de avaliación de cada unidade para que o alumnado saiba o que se pretende conseguir en cada momento, de tal modo que cada unidade se sustenta no traballado anteriormente.

Tentarase ademais atender a cada estudante de forma individualizada e flexibilizar o traballo adaptándose aos distintos estilos e ritmos de aprendizaxe dos rapaces e rapazas. É necesario permitirlle ao alumnado que afonde naqueles aspectos que lles resulten máis interesantes da materia e que aporten en todo momento as súas opinións sobre o desenvolvemento do proceso.

Na aula alternaranse os traballos e as actividades individuais cos desenvolvidos en distintos agrupamentos: parellas, gran grupo e en equipo cooperativos. Favorecese o traballo autónomo, individual, colaborativo e cooperativo entre o alumnado na resolución das actividades de aprendizaxe propostas e nas cuestións reto-desafío.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Apuntamentos profesorado
Aula Virtual do centro
Portfolio do alumnado
Material fotocopiabile
Presentacións interactivas por medio de Apps
Material audiovisual
Gamificación

Utilizarase unha grande diversidade de recursos perfectamente utilizables para cada momento didáctico ou metodoloxía a empregar.

Empregaranse apuntamentos elaborados pola profesora como material de referencia da materia. Ademais empregarase material complementario, elaborado pola docente, que se acomode aos diferentes ritmos de aprendizaxe que se poden dar na aula. Así mesmo, o profesorado utilizará o curso da aula virtual a través do cal pode facer propostas de traballo (visualizar vídeos, comentar textos...) así como presentacións interactivas.

O alumnado pode utilizar o seu caderno a modo de portfolio de traballo, que será observado e avaliado polo profesorado.

A aula virtual utilízase como repositorio de contidos, actividades avaliáveis e libro de cualificacións dispoñible para o alumnado en todo momento.

A gamificación e a introdución de elementos de xogo (insignias, puntos) buscará conseguir a motivación e interese do alumnado.

Empregaranse diferentes materiais, cada vez máis relacionados coas TIC, buscando unha maior diversificación, para dar cobertura aos diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

A avaliación inicial realizarase nos primeiros días de clase, destinada a comprobar a capacidade de expresión, corrección formal, análise, coherencia expositiva e coñecementos previos.

Tamén se realizará unha avaliación inicial ou diagnóstica ao comezo de cada Unidade Didáctica coa finalidade de saber os coñecementos previos que ten o alumnado sobre o tema que se vai abordar para, a partir deles, seguir construíndo os seus saberes.

Outra das vantaxes da avaliación inicial é a de ofrecer información adicional sobre o punto de partida do alumnado cara o tema que se vai a comezar a traballar, permitindo concretar os contidos que suscitan maior interese ou que se descoñecen totalmente. Ademais nos posibilita definir a didáctica e metolodoxía para abordar a unidade e chegar aos distintos ritmos de aprendizaxe. Outro aspecto importante destas probas diagnósticas é que permiten detectar as posibles confusións e incorreccións que o alumnado ten sobre os contidos a tratar e que precisan aclaración e rectificación. Dita proba inicial realizarase dependendo de cada unidade, pero en liñas xerais consistirá na elaboración de cuestionarios, test, brainstorming, debates, visionados de material audiovisual.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	5	10	10	10	10	5	10	10	5	5
Proba escrita	0	0	0	0	0	0	20	0	0	0
Táboa de indicadores	100	100	100	100	100	100	80	100	100	100

Unidade didáctica	UD 11	UD 12	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	10	100
Proba escrita	0	0	2
Táboa de indicadores	100	100	98

Criterios de cualificación:

Nas unidades didácticas establececese o peso orientativo que se lle dá aos indicadores que se avalían con distintos instrumentos de avaliación empregados: proba escrita, tratamento de textos, traballos, portfolio do alumno, exposicións orais, debates.

Desta maneira os criterios de cualificación para cada trimestre quedarían da seguinte maneira:

- probas escritas 20%. Nas probas escritas estará indicado o valor de cada pregunta e puntuarase sobre 10. Nas probas escritas versarán sobre o desenvolvemento dun tema, resolución de exercicios, definición de vocabulario específico, respostas a preguntas, elaboración de resumos, esquemas, realización de mapas de diversa índole, pequenos comentarios de texto, etc
- exercicios, actividades e tarefas 80%. Levarase a cabo a supervisión periódica de cadernos-portfolio e fichas de de traballo nos que o alumnado reflicte o seu traballo persoal. No tocante á cualificación das tarefas, traballos e demais elaboracións xunto co portfolio do alumnado empregaranse as rúbricas facéndose a media do valor dado ás

categorías da rúbrica. As tarefas de aula inclúen a participación, a resolución de exercicios, etc. dos que se levará a cabo unha observación e rexistro sistemático. Os traballos tanto individuais como en equipos colaborativos serán traballos de investigación enmarcados na metodoloxía de ABP.

Tanto as probas escritas como os traballos deberán presentar unha expresión ortográfica, léxica e semántica, así como unha correcta presentación.

O alumnado superará a materia se ten aprobadas todas as avaliacións.

Criterios de recuperación:

En canto aos criterios de recuperación determínase un 100% para as probas escritas que se farán por trimestre e seguirán as pautas establecidas para as probas ordinarias.

No caso de que o alumnado non superara algunha das avaliacións, o profesorado poderá facer, se o considera pertinente, unha proba escrita final para recuperalas. No caso no que non obtivese un 5 ou nota superior, o alumnado deberá recuperar toda a materia, aínda que soamente unha das avaliacións estea suspensa. Realizará unha proba global que incluírá toda a materia do curso en xuño na que deberase acadar unha puntuación mínima de 5 puntos. O alumnado deberá amosar un coñecemento mínimo de todas as avaliacións, xa que a proba referirase ás unidades didácticas traballadas durante todo o curso.

O alumnado superará a materia se ten aprobadas todas as avaliacións.

6. Medidas de atención á diversidade

As vixentes disposicións e normas indican, tamén no bacharelato, que se debe dar un tratamento específico ao alumnado que, polas súas circunstancias, o precisen e, polo tanto, facer as adaptacións curriculares necesarias.

Para o alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe por trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), polas súas altas capacidades intelectuais, por se incorporar tarde ao sistema educativo ou por condicións persoais ou de historia escolar, estableceranse as medidas curriculares e organizativas necesarias co fin de que poidan alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais e os obxectivos e competencias establecidas en cada etapa para todo o alumnado.

De ser necesario, elaborarase a adaptación curricular do alumnado que a precise en colaboración co Departamento de Orientación; o Departamento levará a cabo as medidas recollidas nesa adaptación que lle correspondan. Así mesmo, estableceranse as medidas oportunas para o alumnado con dificultades específicas de aprendizaxe por TDAH, tales como adaptación de instrumentos e, e de ser o caso, tempos e apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado. De igual xeito, buscarase a localización máis idóneas na aula, de forma que estean sentados cerca da mesa do profesor e, na medida do posible, ao lado de compañeiros que lle servan de modelo de tranquilidade, de orde e axuda.

Ao longo do curso e, según a evolución e necesidades concretas de cada alumno/a, poderanse elevar a cabo todas as medidas que consideremos necesarias para o correcto desenvolvemento deste alumnado.

En cada unidade proponse unha asimilación progresiva, de menor a maior dificultade, dos conceptos, termos e procesos históricos estudados.

O profesorado seleccionará de entre todos os contidos os que mellor se adapten ao nivel do seu alumnado. O proceso de avaliación servirános tamén para facer o tratamento diferenciado ao alumnado. Utilizando as diferentes actividades propostas nesta programación, descubriremos as carencias e deficiencias fundamentais e, por conseguinte, propoñeremos as tarefas axeitadas para alcanzar os obxectivos específicos adecuados a cada alumno.

En xeral, procurarase proporcionar ao alumnado, para os contidos de maior dificultade:

- Esquemas e/ou sínteses cos conceptos fundamentais.
- Actividades con diferentes graos de profundización.
- Páxinas de referencia para resolver dúbidas e/ou ampliar coñecementos.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Comprensión lectora e expresión oral e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Comunicación audiovisual	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.3 - Competencia dixital, webs e apps	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.4 - Emprendemento social e empresarial	X							
ET.5 - Fomento do espírito crítico e científico						X	X	X
ET.6 - Educación emocional e en valores			X			X	X	X
ET.7 - Convivencia: Respecto pola diversidade étnica cultural e Igualdade de xénero			X	X	X	X	X	X
ET.8 - Creatividade	X							X

	UD 9	UD 10	UD 11	UD 12
ET.1 - Comprensión lectora e expresión oral e escrita	X	X	X	X
ET.2 - Comunicación audiovisual	X	X	X	X
ET.3 - Competencia dixital, webs e apps	X	X	X	X
ET.4 - Emprendemento social e empresarial			X	X
ET.5 - Fomento do espírito crítico e científico	X		X	X
ET.6 - Educación emocional e en valores				
ET.7 - Convivencia: Respecto pola diversidade étnica cultural e Igualdade de xénero			X	
ET.8 - Creatividade	X			

Observacións:

Serán traballados todos os elementos transversais, en especial a comprensión lectora e a expresión oral e escrita pois o alumnado vai ter que ler en diferentes formatos e redactar resumos, opinións, textos, comentarios históricos.

A comunicación audiovisual será aproveitada en todas as unidades pois servirán de apoio á práctica docente.

O resto dos elementos transversais tamén serán abordados en maior ou menor medida en case todas as unidades.

O emprendemento tamén se considera importante por canto se pretende que o alumnado realice propostas e promova unha actitude proactiva e participativa.

Importante na materia de Xeografía, Historia, Arte e Patrimonio de Galicia será a educación emocional e en valores como actitude do alumnado na aula de respecto e tolerancia.

Ademais dos elementos transversais especificamente traballados nos anteriores epígrafes, traballaranse de forma específica os seguintes elementos transversais:

- A aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida.
- A prevención da violencia de xénero, e de todo tipo de violencia contra as persoas.
- Elementos curriculares relacionados co desenvolvemento sostible e o medio ambiente.
- Fomento da alimentación equilibrada e da actividade física moderada.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita aos restos arqueolóxicos romanos da cidade	Actividade complementaria programada ao inicio do curso	X		
Visita á catedral de Lugo	Actividade complementaria programada ao inicio do curso	X		
Roteiros históricos pola cidade	Actividade complementaria programada ao inicio do curso	X		
Visitas a exposicións e museos	Actividade complementaria programada ao inicio do curso	X	X	X

Observacións:

Todas as actividades complementarias están definidas e programadas para enriquecer o proceso de ensino-aprendizaxe do alumnado, polo tanto están consensuadas a nivel de departamento didáctico e pensadas para lograr un aproveitamento didáctico diferente fóra das aulas.

Estas actividades están definidas a través de tres fases:

- Primeira fase: preparación na aula previa á saída da UD correspondiente.
- Segunda fase: a visita programada e organizada, o disfrute da actividade.
- Terceira fase: avaliación e comprobación dos saberes adquiridos por medio da actividade.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso de ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Temporalización das unidades e dos contidos
Valoración da materia: 1. Os obxectivos están ben formulados 2. A selección e temporalización dos contidos é axeitada 3. Os criterios de avaliación e cualificación son claros 4. Empregáanse diferentes instrumentos de avaliación

Metodoloxía empregada
Exposición da información
Consegue motivar ao alumnado: as actividades foron variadas e motivadoras
Avaliación das aprendizaxes: Avalía según os criterios de avaliación da programación
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Demostra o coñecemento da materia
Medidas de atención á diversidade
Emprega unha grande variedade de recursos

Descrición:

A práctica do proceso do ensino e a práctica docente será avaliado polo alumnado e polo profesorado. Ao rematar a avaliación o alumnado realizará un cuestionario dixital anónimo sobre o grao de consecución dos indicadores de logro marcados. O cuestionario constará ademais con de preguntas abertas para a recollida de propostas de mellora á práctica docente.

O profesorado levará a cabo unha autoavaliación mediante unha rúbrica de 4 niveis para valorar o grao de consecucións dos distintos indicadores. Como ferramenta auxiliar para reflexionar e valorar a actividade docente temos unha rúbrica da práctica docente na que se valoran os seguintes aspectos:

- Temporalización das unidades e dos contidos. Planificación das unidades didácticas ao longo do curso e temporalización dos contidos que se deben abordar en cada unidade.
- Exposición da información. Claridade nas explicacións docentes, cunha recepción e cunha interacción adecuada co alumnado para comprobar a asimilación das informacións transmitidas.
- Eficacia das actividades e recursos. Elección e uso adecuados das actividades e recursos empregados para a consecución dos obxectivos didácticos e dos criterios de Avaliación formulados.
- Diversidade de recursos. Uso de gran diversidade de recursos e materiais, incluíndo as TIC e o uso educativo dos medios de comunicación, para fomentar unha aprendizaxe ampla e unha boa motivación do alumnado.
- Estratexias de motivación do alumnado. Elaboración de propostas que animen o alumnado a desenvolver as súas capacidades en función dos seus propios intereses e a manter o interese e o esforzo durante a súa aprendizaxe.
- Interacción co alumnado. Relación fluída do docente co alumnado favorecendo con isto o desenvolvemento das actividades de aprendizaxe.
- Avaliación das aprendizaxes. Avaliación dos Contidos e dos obxectivos adquiridos.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Nas reunións de departamento mensuais analizarase o grao de cumprimento dos obxectivos programados e as dificultades atopadas e introduciranse as medidas correctoras que se estimen oportunas. Todos os problemas detectados teranse en conta na Memoria Final para introducir as modificacións precisas na programación do vindeiro curso.

A avaliación da presente programación supón o seu seguimento a través da aplicación Proens por períodos de avaliación por parte do profesorado que impartan as diversas materias e nas reunións mensuais do departamento.

Para avaliar a programación teranse en conta os seguintes criterios:

- Consecución de obxectivos: Capacitación progresiva do alumnado nas competencias básicas.
- Evolución progresiva do alumnado na comprensión dos fenómenos histórico-artísticos e dos seus factores multicausais.
- Evolución progresiva no coñecemento e manexo das técnicas de estudo propias das Ciencias Sociais.
- Progresiva asimilación de valores e actitudes propios dunha sociedade plural, solidaria e democrática.
- Progresiva adquisición de autonomía no proceso de aprendizaxe: obtención, selección e contraste da información

obtida.

- Contribución ao desenvolvemento das competencias dixital e competencia para aprender a aprender.
- Progresiva evolución nas técnicas de lectura comprensiva e de expresión, necesarias para un discurso intelixible e minimamente coherente.
- Adecuación dos obxectivos ao nivel académico do grupo detectado na avaliación inicial.
- Adecuación dos contidos programados e da súa secuenciación ou temporalización prevista.
- Neste aspecto terase en conta a normativa vixente que considera conforme a programación se se cumpre ao menos un 75% dos contidos programados ao principio do curso, se non hai unha desviación na programación por avaliación máis aló dun 20% dos contidos programados ou incluso, nestes casos, cando as razóns sexan de carácter externo e/ou non imputables ao departamento.
- Validez das estratexias metodolóxicas empregadas para a adquisición dos novos contidos.

9. Outros apartados